

Spotlight

Een onderwerp telkens beknopt uitgelicht

Deze keer:

Tewerkstellings- en opleidingsmaatregelen onderhevig aan de Zesde Staatshervorming

1 Inleiding

In het kader van de Zesde Staatshervorming werden op 1 juli 2014 verschillende bevoegdheden over tewerkstellings- en opleidingsmaatregelen juridisch gezien overgedragen van de RVA naar het gewestelijke niveau. Totdat de gewestelijke diensten voorbereid waren op een operationele overdracht, bleef de RVA met het oog op het continuïteitsbeginsel echter het dagelijkse beheer uitoefenen. De overnames gebeuren echter niet op hetzelfde tijdstip of voor elk gewest aan hetzelfde ritme, maar naargelang de overgedragen materie en naargelang het gewest.

De huidige publicatie beoogt om vanuit statistisch oogpunt een stand van zaken weer te geven van de verwezenlijkte overdrachten m.b.t. tewerkstellingsmaatregelen waarvoor de RVA betalingen verricht(te) aan de betrokken uitkeringsgerechtigden. Aangezien de Zesde Staatshervorming de statistieken over deze materie sterk beïnvloedt, is het immers nuttig inzicht te verwerven over de wijze waarop de huidige evolutie van de tewerkstellingsmaatregelen in dat licht dient te worden geïnterpreteerd.

Voor de tewerkstellingsmaatregelen die onderhevig zijn aan de Zesde Staatshervorming¹ wordt telkens kort de aard van de overdracht geschetst. Daarna volgt in tabelvorm een overzicht van de data waarop de maatregel al dan niet werd overgedragen, alsook gegevens over het gemiddeld aantal betalingen per maand die ervoor in 2015 werden geregistreerd. Er wordt geopteerd voor het jaar 2015, omdat dit het laatste jaar is, waarin er nog geen operationele overdrachten hadden plaatsgevonden.

¹ Deze publicatie behandelt dus niet de stelsels die op het federale niveau behouden blijven, te weten de inkomensgarantie-uitkering, de tewerkgestelden in een beschermde werkplaats en de PWA-vrijstelling. Teneinde de overzichtelijkheid te bewaren, werd Activa PVP (cf. infra) wel nog gehergroepeerd onder het totaal van Activa.

Daarnaast worden, gezien de statistische invalshoek, ook die maatregelen buiten beschouwing gelaten die de facto reeds zijn uitgedoofd en daardoor niet langer zichtbaar zijn in de statistieken (= minder dan één betaling per maand over het hele land), zoals de mobiliteitstoeslag.

Zeker waar de regelgeving m.b.t. een maatregel geheel of gedeeltelijk wordt overgedragen, kan er op het gewestelijke niveau ook voor worden geopteerd om de maatregel te wijzigen, te vervangen of af te voeren. De tabellen zijn voorzien van een kleurencode om dit in kaart te brengen. Een groene kleur houdt in dat een maatregel tot nu toe grotendeels ongewijzigd bleef na overdracht aan het gewestelijke niveau. Geel betekent dat er reeds een belangrijke wijziging plaatsvond, zoals een vervanging door een ander stelsel of een sterke inperking. Rode aanduidingen betekenen dan weer dat op het gewestelijke niveau besloten werd in het kader van het algemene tewerkstellingsbeleid het stelsel af te voeren om de doelstellingen ervan te integreren in andere maatregelen of strategieën. Waar er geen kleur of overdrachtsdatum is aangegeven, heeft er totnogtoe geen operationele overdracht plaatsgevonden. Na overdracht beheert de RVA in principe alleen nog de reeds lopende dossiers, tot die kunnen worden afgesloten. De betrokken maatregelen worden in bijlage kort beschreven.

2 Premies en toeslagen

Tabel 1 geeft een overzicht van de bevoegdheidsoverdracht van premies en toeslagen. Het gaat om materies waarvoor in 2015 door de RVA gemiddeld 20 385 betalingen per maand werden verricht.

De overdracht van deze premies en toeslagen omvat de bevoegdheid inzake de reglementering, attestatie en uitbetaling. Bij het merendeel van de reeds verrichte operationele overdrachten worden de stelsels afgevoerd om de doelstellingen over te dragen naar andere stelsels of strategieën, zoals de 'Plans Impulsion' in het Waals Gewest en de verminderde RSZ-bijdragen in het Vlaams Gewest (cf. infra). De voorlopig enige uitzondering betreft de stage-uitkering in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat na overdracht wordt vervangen door een nieuw stelsel genaamd 'Stage First'.

De RVA-statistieken behandelen slechts de betalingen waarvoor de RVA operationeel verantwoordelijk is. Bij overdracht zijn de statistieken over deze maatregelen dan ook uitdovend.

Tabel 1

Stand van zaken m.b.t. de bevoegdheidsoverdracht van premies en toeslagen

	Overdracht				Aantallen 2015				
	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hfdst. Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hfdst. Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Land
Opleidingsuitkering		01.07.2017			1 793	659	114	16	2 583
Stage-uitkering (incl. instapstage)		01.07.2017	01.01.2017		126	1 154	352	22	1 654
Vestigingsuitkering		01.07.2017		01.07.2016	12	0	1	0	13
Werkhervattings toeslag (loontrekkende, zelfstandige en activiteitencoöperatie)		01.07.2017			12 072	2 695	481	79	15 327
Premie laatste maand beroepsopleiding	01.05.2016	01.07.2017		01.07.2016	20	28	10	1	59
Kinderopvangtoeslag				01.07.2016	296	420	28	1	744
PWA-opleidingstoeslag		01.07.2017		01.07.2016	0	0	1	0	1
Overstappremie	01.09.2016	01.07.2017		01.07.2016	3	0	0	0	3

Situatie op 20.06.2017

NB: De vestigingsuitkering bestaat feitelijk niet meer, aangezien een begeleiding door het Participatiefonds noodzakelijk is en dit Fonds niet meer bestaat.

3 Vrijstellingen²

In 2015 werden gemiddeld maandelijks 41 194 betalingen verricht aan werklozen die waren vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende in het kader van een opleidingsmaatregel of stage. In het kader van de Zesde Staatshervorming werd aan de gewestelijke diensten de bevoegdheid overgedragen om die vrijstellingen toe te kennen, alsook over bepaalde aspecten van de reglementering.

De stelsels van vrijstellingen voor het volgen van studies, opleidingen en stages werden overgedragen zonder tot nu toe fundamentele wijzigingen te ondergaan. In het Vlaams Gewest werd de regelgeving inzake vrijstellingen weliswaar enigszins aangepast, maar daarbij werd vaak uitgegaan van wat al federaal was voorzien.

Aangezien de betrokkenen met één van de desbetreffende vrijstellingen betalingen ontvangen in het kader van de werkloosheidsuitkering, blijven deze maatregelen deel uitmaken van de RVA-statistieken.

Tabel 2

Stand van zaken m.b.t. de bevoegdheidsoverdracht van vrijstellingen

	Overdracht				Aantallen 2015				
	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hfdst. Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hfdst. Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Land
Vrijstellingen voor het volgen van studies, opleidingen en stages	01.01.2017	01.01.2016	01.03.2016	01.01.2016	17 173	18 527	3 817	259	39 776

Situatie op 08.03.2017

² NB: Hoewel die materie niet wordt overgedragen, is het in deze context nuttig te vermelden dat vanaf 1 januari 2016 ook de PWA-vrijstelling een belangrijke hervorming kent. Ze wordt voortaan beperkt tot de PWA-vrijstellingen beoogd in artikel 79, §4 bis, 2e lid (180 PWA-uren + 33% permanente arbeidsongeschiktheid) en artikel 79ter, §5 (activiteit als PVP).

4 Bonussen

Het gaat hier meer bepaald om de stagebonus en de startbonus. Beide werden tot nu toe zonder grote wijzigingen overgedragen naar het gewestelijke niveau. De overdracht omvat bevoegdheid over de reglementering, attestatie en uitbetaling. Voor deze materies, waarvoor in 2015 in totaal gemiddeld 1 369 betalingen per maand gebeurden, vond de overdracht bij alle gewestelijke diensten op hetzelfde moment plaats.

Aangezien de gewestelijke diensten na overdracht als operator voor de betalingen fungeren, zijn deze maatregelen binnen de RVA-statistieken uitdovend.

Tabel 3
Stand van zaken m.b.t. de bevoegdheidsoverdracht van de stagebonus en de startbonus

	Overdracht				Aantallen 2015				
	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hfdst. Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hfdst. Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Land
Stagebonus	01.01.2016	01.01.2016	01.01.2016	01.01.2016	283	399	23	24	729
Startbonus	01.01.2016	01.01.2016	01.01.2016	01.01.2016	247	345	26	22	640

Situatie op 19.01.2016

5 Activeringsmaatregelen

Voor de activeringsmaatregelen ten slotte, waarvoor in 2015 gemiddeld 52 517 betalingen per maand werden verricht, geldt dat de overdracht de attestatie en bepaalde aspecten van de reglementering betreft. SINE is de enige maatregel waarvoor totnogtoe geen enkele operationele overdracht plaatsvond.

Wat Activa betreft, dient te worden vermeld dat Activa PVP als enige van de Activamaatregelen op het federale niveau behouden blijft. Met het oog op de overzichtelijkheid wordt het aantal betalingen verricht voor dit stelsel i.c. echter ook bij het totaal voor de Activamaatregelen geteld. De bevoegdheidsoverdracht naar de gewestelijke diensten betreft echter uitsluitend de overige Activamaatregelen.

Op het vlak van de Activamaatregelen die reeds (minstens operationeel) naar het Vlaams, het Waals en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn overgedragen, toont zich ook een eerste expliciet beleidsverschil tussen de gewestelijke diensten onderling. Het Vlaams Gewest opteerde ervoor om de maatregelen vanaf 1 juli 2016 gedeeltelijk en vanaf 1 januari 2017 volledig af te voeren en te integreren in andere stelsels of strategieën, o.a. die gebaseerd op

de verminderde RSZ-bijdragen. Deze statistiek is dan ook uitdovend.

Het Waals en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest daarentegen bleven na operationele overdracht (respectievelijk op 1 januari en 1 juli 2016) in eerste instantie de federale regelgeving ongewijzigd toepassen. Vanaf 1 juli 2017 heeft het Waals Gewest, na reglementaire overdracht, Activa echter vervangen door een nieuw stelsel genaamd 'Plans Impulsion'. Ook voor dit nieuwe plan blijft de RVA echter operationeel verantwoordelijk voor de uitvoering van de betalingen. De maatregelen in kwestie blijven dan ook voorkomen in de RVA-statistieken. Hetzelfde geldt voorlopig voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar tot nu toe geen wijzigingen voorzien zijn bij operationele overdracht.

De doorstromingsprogramma's ten slotte zijn, tot nu toe met uitzondering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, overal overgenomen en afgevoerd in de loop van 2016 en 2017. Bijgevolg zijn ook die statistieken uitdovend.

Tabel 4
Stand van zaken m.b.t. de bevoegdheidsoverdracht van de activeringsmaatregelen

	Overdracht				Aantallen 2015				
	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hfdst. Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hfdst. Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Land
Doorstromings-programma	01.01.2017	01.07.2017		01.10.2016	920	2 675	621	0	4 217
SINE					6 633	3 473	352	87	10 544
Activa	01.07.2016 01.01.2017	01.01.2016 01.07.2017	01.07.2016 01.10.2017		12 564	19 998	4 995	200	37 756

Situatie op 06.07.2017

6 Besluit

Aangezien de RVA-statistieken gebaseerd zijn op het aantal betalingen waarvoor de RVA en de uitbetalingsinstellingen operator zijn, liggen de bovenstaande overdrachten aan de basis van een aantal statistische reeksbreuken. De meest manifeste breuk doet zich voor bij stage- en startbonus, waarvoor de bevoegdheid om de betaling uit te voeren voor alle gewesten tegelijk is overgedragen op 1 januari 2016. Die maatregelen verdwijnen dan ook relatief gezien het snelst uit de RVA-statistieken (van gemiddeld 1 369 betalingen in 2015 naar slechts 15 in 2016).

Voor bepaalde maatregelen is de impact van de bevoegdheidsoverdrachten dus reeds zichtbaar in de statistieken van 2016. Naargelang het aantal overdrachten stijgt, neemt die impact echter toe. De aard van de impact verschilt echter naargelang de aard van de overdracht (bv. al dan niet overdragen van de betalingsbevoegdheid, al dan niet afschaffen van een maatregel enz.) en de omvang van het overgedragen stelsel in het gewest of de gemeenschap in kwestie.

Tabel 5
Evolutie van de tewerkstellings- en opleidingsmaatregelen onderhevig aan de Zesde Staatshervorming: 2010-2016

	Premies en toeslagen	Vrijstellingen	Bonussen	Activeringsmaatregelen	Eindtotaal
2010	16 853	36 983	1 689	62 871	118 395
2011	21 235	36 181	1 626	90 731	149 773
2012	23 753	36 773	1 575	73 492	135 593
2013	23 035	38 896	1 577	48 616	112 124
2014	21 542	41 005	1 462	50 399	114 408
2015	20 385	39 776	1 369	52 517	114 048
2016	20 023	36 343	15	52 129	108 510

NB: In de bovenstaande tabel zijn de activeringsmaatregelen incl. Activa PVP, cf. supra.

Bijlage: beschrijving van de behandelde tewerkstellings- en opleidingsmaatregelen

Hiernavolgend geven wij nog een beknopte beschrijving van (het federale kader van) de behandelde tewerkstellings- en opleidingsmaatregelen.

• Premies en toeslagen

- **Opleidingsuitkering:**
Om niet vergoede werklozen (schoolverlaters in beroepsinschakelingstijd, herintreders, ...) aan te sporen een individuele beroepsopleiding in een onderneming te volgen, worden aan deze werkzoekenden uitkeringen toegekend tijdens de opleiding, zelfs al voldoen zij niet aan de normale voorwaarden om inschakelings- of werkloosheidsuitkeringen te genieten. Deze uitkering noemt men de opleidingsuitkering.
- **Stage-uitkering:**
Om schoolverlaters in de beroepsinschakelingstijd aan te sporen een stage te volgen, worden aan deze werkzoekenden uitkeringen toegekend tijdens deze stage, zelfs al voldoen zij (nog) niet aan de normale voorwaarden om inschakelings- of werkloosheidsuitkeringen te genieten. Een specifieke vorm is de instapstage.
Een instapstage is een stage in een onderneming, bij een VZW of bij een overheidsdienst. De instapstage duurt minstens 3 en hoogstens 6 maanden en moet voltijds zijn. De RVA betaalt een stage-uitkering, de stagegever een premie.
- **Vestigingsuitkering:**
Om werklozen jonger dan 30 jaar aan te sporen zich te vestigen als zelfstandige of een bedrijf op te richten, worden aan deze werkzoekenden uitkeringen toegekend tijdens de periode waarop zij zich hierop voorbereiden (ten minste 3, ten hoogste 6 maanden), zelfs al voldoen zij (nog) niet aan de normale voorwaarden om inschakelings- of werkloosheidsuitkeringen te genieten. Gedurende die periode zijn zij ook vrijgesteld van de inschrijving als werkzoekende. Om recht te hebben op deze uitkering moet men zich onder meer laten begeleiden door het Participatiefonds en door een Steunpunt voor starters.
- **Werkhervattingstoeslag:**
De werkhervattingstoeslag is een vergoeding ten laste van de RVA, die wordt toegekend als aanvulling op het inkomen van de oudere uitkeringsgerechtigde volledig werkloze (zonder bedrijfstoeslag) die het werk hervat. De werkhervattingstoeslag kan worden toegekend voor de ganse duur van de werkhervatting of kan beperkt zijn in tijd.
- **Premie laatste maand beroepsopleiding:**
Het betreft een premie aan werklozen gedurende de laatste maand van het volgen van een beroepsopleiding, indien het wekelijks aantal uren opleiding overeenstemt met een voltijdse arbeidsregeling; de werkelijke duurtijd van de opleiding ten minste zes maanden bedraagt en gelegen is binnen een periode van twaalf maanden en de werkloze op het tijdstip van de aanvang van de opleiding, ten minste twaalf maanden werkloos was. De premie wordt slechts één maal toegekend.
- **Kinderopvangtoeslag:**
De gezinshoofden van een eenoudergezin die sinds ten minste 3 maanden uitkeringsgerechtigd volledig werkloos zijn en die het werk hebben hervat, kunnen een premie genieten in geval van werkhervatting. Deze premie, kinderopvangtoeslag genaamd, kan worden toegekend mits naleving van bepaalde voorwaarden, aan de alleenstaande ouder die het werk hervat als loontrekkende of die zich vestigt als zelfstandige in hoofdberoep. Deze premie wordt gedurende maximum 12 maanden betaald.
- **PWA-opleidingstoeslag:**
Het betreft een toeslag bij het dagbedrag uitgekeerd aan uitkeringsgerechtigd volledig werklozen die een PWA-vrijstelling genieten, indien gelijktijdig voldaan wordt aan de voorwaarden dat de werkloze verbonden is door een overeenkomst voor beroepsopleiding of een vormings- of inschakelingsactie; bij de aanvang van de opleiding of de actie aan de voorwaarden voldeed om gedurende de kalendermaand die de vorming of actie voorafgaat de PWA-vrijstelling te kunnen genieten; de gemiddeld wekelijkse duur van de opleiding of van de actie ten minste 17,5 uren en de voorziene totale duur ten minste twee maanden bedraagt en de werkloze in de beschouwde maand vanaf de aanvang van de opleiding of van de actie geen prestaties heeft geleverd in het kader van een PWA-arbeidsovereenkomst.
- **Overstappremie:**
De loontrekkende werknemer die op eigen verzoek, bij dezelfde werkgever, overstapt van zwaar werk naar lichter werk en hierbij inkomensverlies lijdt, kan aanspraak maken op een overstappremie indien aan de voorwaarden is voldaan. Van deze regeling kan slechts één maal gebruik gemaakt worden.

- **Vrijstellingen**

- Tot deze categorie behoren de werklozen die vrijgesteld zijn van bepaalde verplichtingen voor het volgen van studies, lessen, (beroeps-)opleidingen en voor bepaalde stages. Onder deze categorie vallen verder ook de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die een vrijstelling genieten ingevolge het sluiten van een overeenkomst met een activiteitencoöperatie als kandidaat-ondernemer en de werklozen die een vrijwillig militaire inzet hebben ondertekend.

- **Bonussen**

- **Stagebonus:**
De stagebonus is een premie betaald door de RVA aan de werkgever die, in het kader van een alternerende opleiding een jongere tijdens de leerplicht opleidt of tewerkstelt, onder de vorm van een opleidings- of arbeidsovereenkomst met een voorziene duur van minstens 4 maanden.
- **Startbonus:**
De startbonus is een premie die de RVA onder bepaalde voorwaarden betaalt aan de jongere die nog geen 18 jaar is en die, tijdens de leerplicht en in het kader van een alternerende opleiding, een praktijkopleiding volgt of beroepservaring opdoet bij een werkgever.

- **Activeringsmaatregelen**

- **Doorstromingsprogramma:**
De doorstromingsprogramma's zijn banen die voor werklozen worden gecreëerd in de openbare sector en in de verenigingssector om te voldoen aan collectieve behoeften waaraan helemaal niet of onvoldoende wordt tegemoetgekomen in het reguliere arbeidscircuit.
- **SINE:**
De regeling van de sociale inschakelingseconomie (SINE) richt zich tot de laaggeschoolde langdurig werklozen die - meestal in het kader van een goedgekeurd project – tewerkgesteld zijn bij een werkgever die behoort tot de doelgroep van SINE. Het gaat dan bv. over beschutte werkplaatsen, PWA's, OCMW's die SINE-initiatieven organiseren e.d.
- **Activa:**
Activa heeft tot doel de aanwerving van langdurig werkzoekenden te vergemakkelijken. Dit gebeurt enerzijds door het toekennen van een vermindering van RSZ-werkgeversbijdragen en anderzijds door het betalen van een geactiveerde werkloosheidsuitkering, werkuitkering genaamd. De werkgever mag deze werkuitkering van het nettoloon aftrekken waardoor deze uitkering dus fungeert als een loonsubsidie. Activa kent een aantal specifieke vormen, waaronder bv. Activa voor personen met een verminderde arbeidsgeschiktheid, Activa voor laaggeschoolde jongeren onder de 30 jaar of activa PVP (Preventie- en Veiligheidspersoneel) e.a.